

บทเรียนสำเร็จรูป
เรื่อง ศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
เล่มที่ 3 การประเคนของถวายพระสงฆ์

นางบุษกร ประวะโซ
ครูชำนาญการ
โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

บทเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปทีละขั้น ตามความสามารถ ถ้าไม่เข้าใจก็ย้อนกลับมาดูรายละเอียดเนื้อหาอีกครั้ง แล้วจึงไปทำแบบฝึกหัดต่อ ได้มีข้อค้นพบแล้วว่าบทเรียนสำเร็จรูปสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียน ทั้งนักเรียนที่เรียนได้เร็วและเรียนได้ช้า ผู้สอนจึงได้จัดทำบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง เพื่อนำมาใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม โดยได้จัดทำบทเรียนสำเร็จรูปเกี่ยวกับศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนาจำนวน 9 เล่ม

บทเรียนสำเร็จรูปเล่มนี้เป็นเล่มที่ 3 เรื่อง การประเคนของถวายพระสงฆ์ ซึ่งเป็นพุทธศาสนพิธีในหมวดปกิณกะพิธี ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้เป็นไปตามรูปแบบของบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงโดยทั่วไป คือจัดเป็นกรอบ ในแต่ละกรอบมีรายละเอียดเนื้อหา คำถาม และมีเฉลย ในกรอบถัดไป มีภาพการ์ตูนประกอบในการดำเนินเรื่อง โดยเฉพาะในการถามคำถาม และตอบคำถาม ผู้สอนหวังว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่จัดทำขึ้นนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี

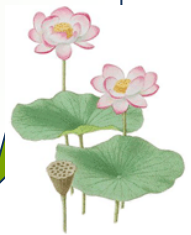
บุษกร ประวะโซ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	๗
คำแนะนำสำหรับครู.....	1
หน้าที่ของคุณครู.....	2
คำชี้แจงสำหรับนักเรียน.....	3
จุดประสงค์การเรียนรู้.....	4
แบบทดสอบก่อนเรียน.....	5
เฉลย แบบทดสอบ ก่อนเรียน.....	6
กรอบที่ 1.....	7
กรอบที่ 2.....	8
กรอบที่ 3.....	9
กรอบที่ 4.....	10
กรอบที่ 5.....	11
กรอบที่ 6 กรอบสรุป.....	12
แบบทดสอบหลังเรียน.....	13
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน.....	14
บรรณานุกรม.....	15

คำแนะนำสำหรับครู

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปในครั้งนี้ ถึงแม้ว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีครูคอยอธิบายแต่ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนแต่ละเล่ม โดยศึกษา ก่อนที่จะนำมาใช้สอน ครูอาจใช้บทเรียนสำเร็จรูปในการเรียนการสอน บทเรียนใหม่ ใช้บททวนบทเรียนเดิม หรืออาจใช้ในการสอนซ่อมเสริม นักเรียนนอกเวลาเรียนก็ได้ บทเรียนสำเร็จรูปจะทำหน้าที่เสมือนเป็น ครูผู้สอนประจำตัวนักเรียน ดังนั้น ครูควรแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตาม คำชี้แจงโดยเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ในการไม่ เปิดดูเฉลยก่อน การเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปจึง จะได้ผลดี

หน้าที่ของคุณครู

1. จัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อม
2. ศึกษาขั้นตอนการสอนจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นคู่มือการใช้บทเรียนสำเร็จรูปแต่ละเล่ม
3. ศึกษาเนื้อหาบทเรียนสำเร็จรูปให้เข้าใจ
4. เตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป กระดาษคำตอบ ให้พร้อม และครบตามจำนวนผู้เรียนในแต่ละครั้ง
5. แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบทุกครั้งก่อนให้นักเรียน เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
6. เดินดูนักเรียนขณะเรียนแต่ไม่ใช่การจับผิด หรือรบกวนนักเรียน เป็นเพียงการเป็นผู้คอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียน มีข้อข้องใจ และไม่ใช้เวลานานในการอธิบาย
7. ถ้าใช้สอนในคาบเวลาเรียนครูต้องคอยเตือนนักเรียนเมื่อใกล้จะครบกำหนดเวลา
8. แนะนำนักเรียนในการเก็บอุปกรณ์การเรียนให้เรียบร้อย เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนแต่ละครั้ง
9. เก็บกระดาษคำตอบ และ สรุปบทเรียนร่วมกับนักเรียน

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

3

สวัสดีค่ะ เพื่อน ๆ บทเรียนสำเร็จรูปที่เพื่อน ๆ จะได้เรียนต่อไปนี้เป็นบทเรียนที่เพื่อน ๆ จะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้เพื่อน ๆ ปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้ค่ะ

- ① อ่านคำชี้แจงให้เข้าใจ
- ② ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ก่อนนะคะ
- ③ ศึกษาเนื้อหาบทเรียนที่ละกรอบตามลำดับ แล้วตอบคำถามในกระดาษคำตอบ อย่าข้ามกรอบ เพราะจะทำให้เนื้อหาไม่ต่อเนื่องกัน
- ④ เพื่อน ๆ สามารถตรวจคำตอบได้จากเฉลยที่อยู่ในกรอบค่ะ
- ⑤ เพื่อน ๆ ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง โดยไม่เปิดดูเฉลยก่อน
- ⑥ ถ้าตอบผิดให้กลับไปศึกษาอีกจนเข้าใจ
- ⑦ ไม่ควรอ่านออกเสียง เพราะจะเป็นการรบกวนเพื่อน ๆ นะคะ
- ⑧ เมื่อศึกษาจบแล้วให้ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยค่ะ

พี่ ๆ พร้อมหรือยังคะ .. ถ้าพร้อมแล้ว
เราไปดูจุดประสงค์การเรียนรู้
ในครั้งนี้นักเรียนจะ..

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อเพื่อน ๆ ศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปเล่มนี้จบแล้ว เพื่อน ๆ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ค่ะ

1. บอกความหมายของการประเคนของถวายพระสงฆ์ได้
2. จำแนกสิ่งของที่ควรและไม่ควรถวายพระสงฆ์ได้
3. อธิบายถึงความแตกต่างของการประเคนของถวายพระสงฆ์ระหว่างหญิงและชายได้
4. บอกแนวปฏิบัติในการรับของจากพระสงฆ์ได้

พร้อมหรือยังครับ
ถ้าพร้อมแล้วเพื่อนๆไปช่วยผม
ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
หน่อยนะครับ

แบบทดสอบก่อนเรียน

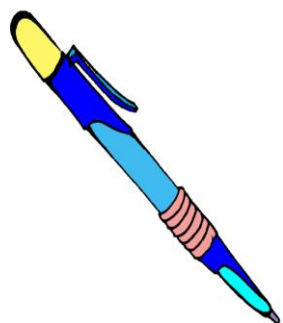
คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงคำตอบเดียว (ข้อละ 1 คะแนน)

1. ข้อใดให้ความหมายของการประเคนของถวายพระสงฆ์ ได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. การถวายสิ่งของโดยส่งให้ถึงมือด้วยความเคารพ
 - ข. การถวายสิ่งของโดยส่งผ่านบุคคลที่เป็นตัวแทน
 - ค. การถวายสิ่งของโดยการใช้มือทั้งสองข้างยกขึ้นเหนือศีรษะ
 - ง. การถวายสิ่งของให้ด้วยความเคารพโดยผู้ชายเท่านั้น
2. ใครประเคนสิ่งของได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. เด็กชายแดงส่งของผ่านผ้าประเคนให้พระสงฆ์
 - ข. เด็กหญิงขาวส่งของโดยยื่นให้ถึงมือพระสงฆ์
 - ค. เด็กชายดำหาอุปกรณ์ยกถ้ำคันให้พระสงฆ์
 - ง. เด็กหญิงฟ้าวางยารักษาโรคบนผ้าประเคนให้พระสงฆ์
3. ระยะห่างที่เหมาะสมระหว่างผู้ประเคนของกับพระสงฆ์ คือข้อใด
 - ก. ระหว่าง 1-2 ศอก
 - ข. ระหว่าง 3-4 ศอก
 - ค. ระหว่าง 1-2 เมตร
 - ง. ระหว่าง 3-4 เมตร
4. สิ่งของในข้อใดที่ไม่ควรนำมาถวายพระสงฆ์
 - ก. มีดพก
 - ข. ผ้าอาบน้ำฝน
 - ค. ข้าวสาร
 - ง. คอมพิวเตอร์
5. ใครปฏิบัติได้ถูกต้องที่สุดในการรับของจากพระสงฆ์
 - ก. ก้านยืนรับขณะที่พระสงฆ์นั่งกับพื้น
 - ข. กิ่งคลานเข้าเข้าไปรับขณะที่พระสงฆ์นั่งกับพื้น
 - ค. แก้วยื่นมือขวาเข้าไปรับถุงข้าวสารหนัก 5 กิโลกรัม
 - ง. ก้อยยื่นสองมือออกไปรับซองบรรจุเงินทุนการศึกษา

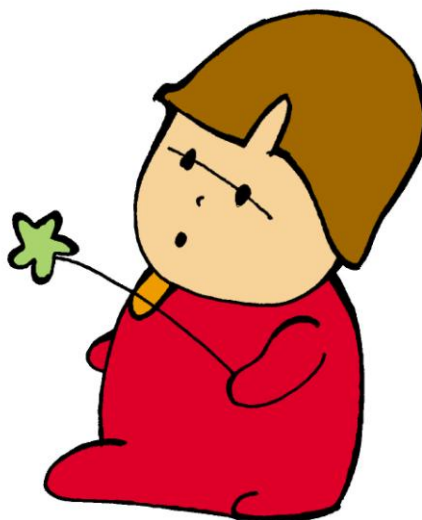
กระดาษคำตอบก่อนเรียน

ชื่อ.....สกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				

คะแนนก่อนเรียน
ได้.....คะแนน

เฉลย

แบบทดสอบก่อนเรียน

1. ก
2. ง
3. ก
4. ก
5. ข

ทำข้อสอบไม่ค่อยได้ใช่ไหมครับ
เพราะเรายังไม่ได้เรียนเนื้อหาตัวเอง
ผมจะพาเพื่อนๆ ไปเรียนรู้เนื้อหา
แล้วกลับมาทำข้อสอบอีกครั้งนะครับ
ตามมาเลยครับ..

กรอบที่ 1

ความหมายของการประเคน

การประเคนของแด่พระสงฆ์ หมายถึง การถวายของโดยการส่งให้พระได้รับถึงมือ หรือการมอบให้ด้วยความเคารพ ถ้าเป็นของที่ยกได้ให้ ใช้สองมืวยกแล้วประเคนในระยะห่างกันประมาณ 1 ศอกคืบ หรือ 2 ศอก พอเหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ แล้วยกของนั้นประเคนพระภิกษุให้สูงพอแมวลอดได้ พระภิกษุก็น้อมรับสิ่งของที่โยมถวายแก้ตนด้วยความเคารพเช่นกัน ถ้าเป็น ของใหญ่เกินกว่าที่จะยกได้ เช่น เรือ รถ หรือ ภูฏี เพียงกล่าวคำถวาย หรือถวายเอกสารประกอบสิ่งของนั้นก็พอ

คำถามประจำกรอบ

การประเคนของถวายพระ หมายถึงการกระทำอย่างไร?

ตอบ หมายถึง การถวายของโดยการส่งให้พระได้รับถึงมือด้วยความเคารพ

กรอบที่ 2

หลักเบื้องต้นในการประเคน

1. ของนั้นไม่ใหญ่โตหรือหนักเกินไป สามารถจับยกได้โดยคนเดียว
2. ผู้ประเคนควรเข้าไปอยู่ในหัตถบาส หมายถึง เอามือประสานกันแล้ว ยื่นไปข้างหน้าห่างจากพระสงฆ์ประมาณ 1 ศอก

3. ถ้าเป็นชาย ยกของที่จะประเคนถวายพระสงฆ์ได้เลย ถ้าเป็นผู้หญิง ให้วางของที่จะประเคนลงบนผ้ารับประเคน
4. เมื่อประเคนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อย่าไปจับเลื่อนของที่ประเคนแล้ว หากเผลอไปจับเลื่อนถือว่าขาดประเคน ต้องประเคนใหม่

คำถามประจำกรอบ

การประเคนของถวายพระระหว่างผู้ชาย และผู้หญิงแตกต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ถ้าเป็นชาย ยกของที่จะประเคนถวายพระสงฆ์ได้เลย
ถ้าเป็นผู้หญิง ให้วาง ของที่จะประเคนลงบนผ้ารับประเคน
ของที่จะประเคนลงบนผ้ารับประเคน

กรอบที่ 3

การรับของจากพระสงฆ์

การรับของจากพระสงฆ์ ชาย และ หญิง ปฏิบัติดังนี้
ชายก่อนรับของให้เข้าไป ไกลในระยยะพอสมควร แล้วแสดงความเคารพด้วยการกราบหรือไหว้ หลังจากนั้นให้ยื่นมือขวารับของ ถ้าเป็นของที่มีน้ำหนักมาก ยืนสองมือรับแล้วถอย กลับ

ส่วนหญิงพระจะวางของไว้ตรงหน้า ถ้าเป็นของที่มีน้ำหนักเบา ให้เอื้อมมือขวาไปหยิบด้วยอาการนอบน้อม สำรวม ถ้าเป็นของหนักให้ยกทั้งสองมือแล้วถอยกลับ

คำถามประจำกรอบ

การรับของที่มีน้ำหนักมาก หรือน้อย
มีวิธีการรับที่แตกต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ของที่มีน้ำหนักมากให้ยกสองมือ
ส่วนของที่มีน้ำหนักน้อยให้รับด้วยมือขวา

กรอบที่ 4

สิ่งของที่ไม่ควรนำมาถวายพระสงฆ์
สิ่งของบางอย่างไม่สมควรนำมาถวายพระสงฆ์ ได้แก่

1. ผู้หญิง รวมทั้งเครื่องแต่งกายหญิง รูปภาพหญิง รูปปั้นหญิง ทุกชนิด
2. รัตนะ 10 ประการ คือ เงิน ทอง แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วประพาฬ ทับทิม บุษราคัม สังข์(ที่เลี่ยมทอง) ศิลา เช่น หยก และโมรา เป็นต้น
3. เครื่องศัตราวุธทุกชนิดอันเป็นเครื่องทำลายชีวิต
4. เครื่องดักสัตว์บก สัตว์น้ำทุกชนิด
5. เครื่องประโคมดนตรีทุกอย่าง
6. ข้าวเปลือก และผลไม้ที่เกิดอยู่กับที่

คำถามประจำกรอบ

ยกตัวอย่างสิ่งของที่ไม่ควรนำมาถวายพระ
มาคนละ 5 อย่าง

ตอบ รูปภาพผู้หญิง, เครื่องแต่งกายผู้หญิง , ทองคำ,
อาวุธ, เครื่องดนตรี

กรอบที่ 5

ระยะเวลาในการถวายสิ่งของแก่พระสงฆ์

สิ่งของที่พระเคนพระภิกษุสงฆ์ได้ในเวลาก่อนเที่ยง คือ เครื่องไทยธรรม ประเภทอาหารคาวหวานทุกชนิด ได้แก่

1. อาหารสด เช่น อาหารคาว หวาน รวมทั้งผลไม้ทุกชนิด
2. อาหารแห้ง เช่น ปลาเค็ม เนื้อเค็ม ข้าวสาร ฯลฯ
3. อาหารเครื่องกระป๋องทุกประเภท เช่น นม โอวัลติน ปลากระป๋อง

ถ้าจะนำไปถวายหลังเที่ยงวันไปแล้วนิยมเพียงแต่แจ้งให้พระภิกษุรับทราบ แล้วมอบสิ่งของดังกล่าวให้ลูกศิษย์ของท่านเก็บรักษาไว้ถวายในวันต่อไป

สิ่งที่พระเคนได้ตลอดเวลา ได้แก่ เครื่องดื่มทุกชนิด ประเภทเครื่องยาบำบัดป่วยไข้ หรือประเภทเภสัชที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติไว้ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

คำถามประจำกรอบ

สิ่งของที่พระเคนถวายพระสงฆ์ได้ตลอดเวลาคืออะไรบ้าง ?

ตอบ เครื่องดื่ม ยารักษาโรค เนย น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

กรอบที่ 6

กรอบสรุป

การประเคนของแด่พระสงฆ์ หมายถึง การถวายของโดยการส่งให้พระได้รับถึงมือ ด้วยความเคารพ ถ้าเป็นของที่ยกได้ให้ ใช้สองมืวยกแล้ว ประเคนในระยะห่างกันประมาณ 1 ศอกคืบ หรือ 2 ศอก ถ้าเป็นของใหญ่ เกินกว่าที่จะยกได้ นิยมประเคนหรือถวายเอกสารประกอบสิ่งของนั้น ถ้าผู้ประเคนเป็นชาย ให้ยกของที่ประเคนถวายพระสงฆ์ได้เลย ถ้าเป็นหญิง ให้วางของที่ประเคนลงบนผ้ารับประเคน ส่วนการรับของจากพระสงฆ์ นั้นผู้ชายให้แสดงความเคารพและยื่นมือขวารับของ ถ้าเป็นของที่มีน้ำหนักมาก ยื่นสองมือรับแล้วถอย กลับ ส่วนหญิงพระจะวางของไว้ตรงหน้า ถ้าเป็นของที่มีน้ำหนักเบาให้เอื้อมมือขวาไปหยิบด้วยอาการนอบน้อม สำรวม ถ้าเป็นของหนักให้ยกทั้งสองมือแล้วถอยกลับ สิ่งของบางอย่างไม่สมควร นำมาถวายพระสงฆ์ ได้แก่ ผู้หญิง สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง รัตนะ 10 ประการ อาวุธ เครื่องมือดักสัตว์ เครื่องดนตรี ข้าวเปลือกและผลไม้ที่เกิดอยู่กับที่ สิ่งของบางอย่าง สามารถประเคนถวายได้ไม่จำกัดเวลา ได้แก่ ยา รักษาโรค เครื่องดื่มทุกชนิด บางอย่างถวายได้ก่อนเที่ยงวัน ได้แก่ อาหารแห้ง อาหารสด อาหารเครื่องกระป๋อง ผลไม้

พบกันใหม่เล่มต่อไปนะคะ

แบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกที่สุด
เพียงคำตอบเดียว (ข้อละ 1 คะแนน)

1. ระยะห่างที่เหมาะสมระหว่างผู้ประเคนของกับพระสงฆ์ คือข้อใด
 - ก. ระหว่าง 1 - 2 ศอก
 - ข. ระหว่าง 3 - 4 ศอก
 - ค. ระหว่าง 1 - 2 เมตร
 - ง. ระหว่าง 3 - 4 เมตร
2. สิ่งของในข้อใดที่ไม่ควรนำมาถวายพระสงฆ์
 - ก. มีดพก
 - ข. ผ้าอาบน้ำฝน
 - ค. ข้าวสาร
 - ง. คอมพิวเตอร์
3. ข้อใดให้ความหมายของการประเคนของถวายพระสงฆ์ ได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. การถวายสิ่งของโดยส่งให้ถึงมือด้วยความเคารพ
 - ข. การถวายสิ่งของโดยส่งผ่านบุคคลที่เป็นตัวแทน
 - ค. การถวายสิ่งของโดยการใช้มือทั้งสองข้างยกขึ้นเหนือศีรษะ
 - ง. การถวายสิ่งของให้ด้วยความเคารพโดยผู้ชายเท่านั้น
4. ใครปฏิบัติได้ถูกต้องที่สุดในการรับของจากพระสงฆ์
 - ก. ก้านยืนรับขณะที่พระสงฆ์นั่งกับพื้น
 - ข. กิ่งคลานเข้าเข้าไปรับขณะที่พระสงฆ์นั่งกับพื้น
 - ค. แก้วยืนมือขวาเข้าไปรับถุงข้าวสารหนัก 5 กิโลกรัม
 - ง. ก้อยยืนสองมือออกไปรับซองบรรจุเงินทุนการศึกษา
5. ใคร ประเคนสิ่งของได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. เด็กชายแดงส่งของผ่านผ้าประเคนให้พระสงฆ์
 - ข. เด็กหญิงขาวส่งของโดยยื่นให้ถึงมือพระสงฆ์
 - ค. เด็กชายดำหาอุปกรณ์ยกถ้ำคันให้พระสงฆ์
 - ง. เด็กหญิงฟ้าวางยารักษาโรคบนผ้าประเคนให้พระสงฆ์

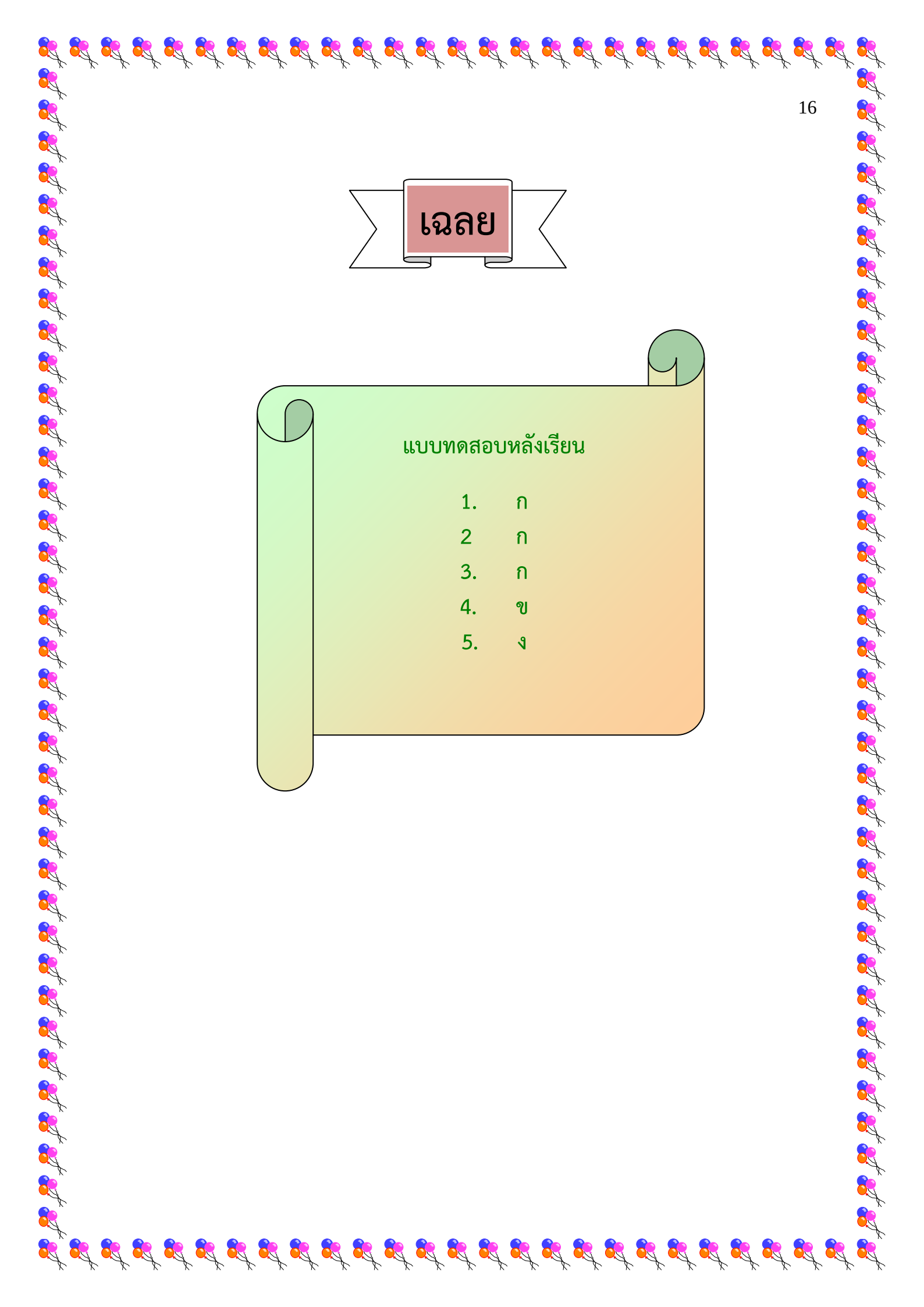
กระดาษคำตอบหลังเรียน

ชื่อ.....สกุลเลขที่.....ชั้น.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				

คะแนนหลังเรียน
ได้.....คะแนน

เฉลย

แบบทดสอบหลังเรียน

1. ก
2. ก
3. ก
4. ข
5. ง

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิริยะ บุญยะนิวาสน์, สุพน ทิมอำ และ ไพรัช บุญข่าย. [2552]. **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.4**. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.). (2550). **ชุดกิจกรรมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.4**. กรุงเทพฯ : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2550). **มารยาทไทย**. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. [ม.ป.ป.]. **แม่บทมาตรฐานสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.4**. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

แหล่งอ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต

จูมมือพ่อแม่เข้าวัดวันพระ. [ม.ป.ป.]. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2558, จาก
www.dmc.tv/pages/latest_update/Thailand_V_Sta...

พุทธศาสนพิธี. [ม.ป.ป.]. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2558, จาก
<http://www.heritage.thaigov.net/religion/relceremony/relcer1.htm>

มารยาทชาวพุทธ. [ม.ป.ป.]. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2558 จาก
blearn.brr.ac.th/~arunee/002/01_lesson_buddha.htm

ศาสนพิธี. [ม.ป.ป.]. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2558, จาก
http://main.dou.us/view_content.php?s_id=381&page=4.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **มารยาทไทย**. [ม.ป.ป.]. สืบค้นเมื่อ
23 กุมภาพันธ์ 2558 จาก
www.culture.go.th/.../story/action/action.html.